

Euskal Herria independentziaranzko bidean (6)

1. Lagun zaharrak eta adiskide berriak

1980ko hamarkada. Europako Ekonomia Elkartea. Paradisua. Ahots kritiko gutxi: Stuart Holland¹, tartean. Nahiko ikasi genuen: paradisua banku handientzat eta enpresa handientzat zen². Ortodoxiak paradisua bultzatu zuen. Baita EHn ere, hala Iparraldean nola Hegoaldean.

2000ko hamarkada. MMT, hots, DTM. *Paradisua? Ez, mila esker!* Ahots berri interesgarriak: Warren Mosler³, Randall Wray⁴,... Etengabeko ikasketa⁵.

Modern Money Theory, hots, *Diru Teoria Modernoa* da marko teorikoa, marko praktikoa *lan bermeko* programa⁶ den bitartean. Tartean idolo batzuk deuseztatu dira⁷ eta moneta (dirua, alegia) zer den ikasi dugu⁸.

Bidea argi dago. Segi dezagun bide horretatik.

2. Eusko izeneko moneta Iparraldean

Lapurdin, Nafarroa Beherean eta Zuberoan eusko izeneko moneta erabiltzen hasiko omen dira⁹.

Ez dakit jakingo ote dugun moneta zer den. Badaezpada ere, hona hemen blog honetan jadanik aipatutakoa (orain gehiketa) batzuekin:

Monetaren, alegia diruaren estatu-teoriaren arabera hauxe esan daiteke:

1) Moneta edo dirua ez da gauza material bat, aktibo-pasibo bat baizik, hots IOU (*I owe you*) bat, alegia 'zor dizut' bat¹⁰.

---

¹ Ikus http://en.wikipedia.org/wiki/Stuart_Holland.

² Lan garrantzitsuenetakoa: *Uncommon Market*, 1980. Holland-ek segitu du kritikatzan. Hona bi etsenplu: <http://varoufakis.files.wordpress.com/2011/12/the-us-new-deal-and-resolving-the-eurozone-crisis-dec-2011.pdf>; http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_11_03.pdf.

³ Ikus <http://moslereconomics.com/2009/12/10/7-deadly-innocent-frauds/>, eta oro har, <http://moslereconomics.com/>.

⁴ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/p/modern-monetary-theory-primer.html>.

⁵ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia>, batez ere eta bereziki 2010eko urtarriletik aurrera.

⁶ Ikus Wray-ren <http://neweconomicperspectives.org/2012/03/mmp-blog-42-introduction-the-the-job-guarantee-or-employer-of-last-resort.html> eta hurrengo sarrerak. (Laster blog honetan arituko naiz programa horretaz.)

⁷ Hona hemen urtetan zehar ortodoxiak gurtu duen idolo baten inguruko zipiritinak: <http://www.slideshare.net/MitchGreen/did-greenspan-blow-it>.

⁸ Ikus <http://www.slideshare.net/MitchGreen/money-is-no-object>.

⁹ Ikus <http://www.kazeta.info/euskalherria/euskal-moneta-alternatibak-eusko-izena-du>. <http://www.lasemainedupaysbasque.fr/2012/05/14/11968-la-monnaie-basque-s-appellera-eusko>.

¹⁰ Aspaldian aritu gara horretaz. Berriki oso ongi esplikatu du, berriz ere, Randall Wray-k ABC hori: <http://www.economonitor.com/lrwrays/2012/04/19/does-chairman-bernanke-know-squat-about-money/>. Eta

2) Moneta bati estatuak ematen dio balioa, zergapetzearen bidez. Estatuak aukeratzen du zein monetatan ordaindu behar diren zergak. Hots, beraren moneta propioan.

3) Estatu subirano batek bere moneta propioa jaulkitzen du. Berak nahi eta behar duen beste moneta jaulkitzen du (inflazio arazorik gabe, gaur egungo baldintzetan).

4) Estatu horrek bere moneta debalatu ahal du, kasu, esportazioak areagotzeko.

5) Estatu horrek politika fiskal apropos bat martxan jar dezake.

6) Moneta hori, beste monetekin batera, flotatu egiten da.

7) Kontuz moneta 'lokalekin'. Galdera hau da: zeinek ematen dio balioa moneta lokal horri?

Euskoa oso izen polita da¹¹, baina izen baten azpian ez dago ezer, hitzak polisemikoak baitira, edo nahi baduzue, izen baten azpian interpretazio asko daude.

3. Italia lehen eta orain. Warren Mosler

Hona hemen Mosler-ek Italian maiatzaren 18an emango duen hitzaldiaren muina¹²:

- Langabezia: defizit gastua oso txikia delako
- Banku Zentrala (BZ) eta Altxor Publikoa: lehengo lirekin ez zegoen inolako arazorik defizita finantzatzeko
- Italiako lehengo BZ (lirearen) jaulkitzailea izan zen, Italiako oraingo BZ (euroaren) erabiltzailea da
- Europako Banku Zentrala (EBZ): EBZ euroaren jaulkitzailea da; euroak gastatu eta banandu egin ditzake, bere nahietara; ez dauka inolako insolentzia arazorik
- Soilik EBZ-k jasan ditzake defizitak, euroaren jaulkitzailea delako
- EBZ-ren babesik gabe, euro herrialde kideak ez dira sostengarriak
- Euroko bankugintza sistemak EBZ-ren sostengua behar du likideziarako
- EBZ-k, trantsiziorako, *lan bermeko* programa bat finantzatu behar du. Euroko herrialde kideek programa hori kudeatuko dute, baina ez finantzatu
- Mosler bonoak erabil daitezke: oraingo euroko herrialde kideek erabiltzen dituzten bonoen antzera dira, baina desberdintasun handi batekin. Ordainduak ez izateko paradan, Mosler bonoak (gehi interesak) erabil daitezke edozein denboratan beraiek jaulki dituen gobernuari zergak ordaintzeko. Horrek bonoen edukitzaileei balioa segurtatzen die
- Proposaturiko neurriekin, ez da egongo inolako inflazio arazorik

(Neurriak euroguneko edozein herrialderi aplikatu dakizkioke.)

4. Warren Mosler-en proposamenak

Stephanie Kelton-ek diapositibaren bidez, maisuki adierazi du afera: <http://www.slideshare.net/MitchGreen/money-is-no-object..>

¹¹ Izatez, balediko Euskal Errepublikaren independenterako, blog honetan, behin baino gehiagotan, *eusko* izeneko moneta aipatu dut EHko moneta propiozat. Eusko hori (independentea ez litzatekeen eta EH osoko Parlamentuaren menpe egongo litzatekeen) Euskal Banku Zentralak bermatuko luke.

¹² Ikus <http://www.moslereconomics.com/wp-content/pdf/Italy,%20Then%20and%20Now.pdf>.

Hona hemen Eurolandian kritik irteteko oraintxe bertan eman daitezkeen urratsak.

a) Gogoratzekoa¹³:

EBZ euroaren jaulkitzailea da, beraz ez du inongo errenta murrizketarik.

EBZ-k euroak gastatu eta banatu egin ditzake, nahitara, inolako muga nazionalik gabe.

EBZ-k ez dauka ezelako solbentzia arazorik.

Oharra: **EBZ-k teklatuaren bidez sortzen ditu euroak, nahi eta behar diren beste.**

b) Lehen proposamena:

Urtero EBZ-k BPG osoaren %10ko euro ordainketak egingo dizkie eurokide gobernuei, *per capitako* oinarrian.

Horrek likideziaren krisia alboratuko du.

Herrialde kideek indarrean dagoen Hazkunde eta Egonkortasuneko Paktua bete beharko dute, bestela aipaturiko ordainketa ez da gauzatuko.

Oharra: **Teklatu baten bidez egin daitezke horrelako ordainketak.**

c) Gainera, EBZ-k ELR programa, edo lan bermeko programa (employer of last resort, alegia, azken baliabideko enplegatzaile gisa) finantzatuko du.

EBZ-k trantsiziozko enpleguko alokairu minimo bat finantzatuko luke, gai den eta lan egin nahi duen edozein pertsonarentzat.

Herrialde kideek aipaturiko programa kudeatuko lukete, baina ez finantzatu.

Ekonomia hobetuko den, eta sektore pribatuak maileguz hartuko duen heinean, langile horiek alokairu handiagoetan enplegatuak izan daitezke beste leku desberdinetan.

Oharra: **Teklatu baten bidez egin daitezke finantzaketa hori.**

d) Gehigarria: Mosler bonoak

Eurokide diren estatuek jaulkitzen dituzten bonoen antzekoak dira. Desberdintasun bakarra, eta funtsezkoa, hauxe da: ordainketa ezean, Mosler bonoak gehi interesak beraiek jaulki dituen gobernuari edozein unetan zergak ordaintzeko erabil daitezke.

Horrek balioa segurtatuko die bono horien edukitzaileei, interes tasa lehiakorretan gobernuari bere burua finantzatzen ahalbidetuz.

(Oharra neoliberalentzat: ez dago inolako inflazio arazorik gaur egungo baldintza ekonomikoetan.)

---

¹³ Ikus <http://www.moslereconomics.com/wp-content/pdf/Italy,%20Then%20and%20Now.pdf>.

5. Grezia eta Syriza: E pur si muove!

Behin baino gehiagotan Greziaren egoera aipatu dugu blog honetan, baita zenbait irtenbide eman ere. Grezia aspaldiko gaia izan dugu¹⁴. Proposamenak ere azaldu ditugu¹⁵.

Baina Greziak segitzen du berriak¹⁶ sortzen.

Hona hemen azken berria¹⁷:

“The cost of Greece exiting the euro would be unmanageable and probably exceed the 1 trillion euro (\$1.25 trillion) previously estimated by the Institute of International Finance, the group’s managing director said.”

Mosler-ek dioenez:

“Apparently, MMT is a hard concept for the IIF [Institute of International Finance] grasp. Yes. Incompetent buffoon. No reason an exit has to cost them anything in real terms. But because they believe otherwise they’ll work to keep Greece in.”

Bufoi (edo gezurti, edo ez-jakitun, edo nahi dena) horren aurrean, Mosler-ek aipatzen duenari deus gutxi gehitu dakioke.

Grezia eta Islandia

Bill Mitchell-ek dioenez, Greziak Islandiatik ikasi beharko luke¹⁸.

Islandiako biztanle askok ez zuten nahi Eurolandian sartzea¹⁹.

---

¹⁴ Greziaz haratago (2010.04.05ean idatzia):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/greziaz-haratago>. Orain zer? Zein da hurrengoa? (2010.12.14an idatzia):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/orain-zer-zein-da-hurrengoa>.

Euroaren paradisu: zein irtengo da lehena (2011.01.02an idatzia):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/euroaren-paradisua-zein-irtengo-da-lehena>.

¹⁵ Proposamena: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/greziarako-proposamena>. Mosler bonoak: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/europar-batasuneko-eta-ebko-estatu-desberdinetako-bonoak-mosler-bonoak>. DTM Greziarako:

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoaren-irtenbidea-greziarako>. Eta hemen Italiarako proposamenak (edo Greziarako, edo Espainiarako, ...):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/16/italia-lehen-eta-orain-warren-mosler/>

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/>. Gainera eurogunetik irteteko badago estrategia zehatz bat, Mosler-en bidetik (<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/eurogunetik-irteteko-estrategia>).

¹⁶ Ikus <http://moslereconomics.com/2012/05/24/still-no-political-support-to-leave-euro/>. Eta Eurolandiari buruzkoak ere: <http://moslereconomics.com/2012/05/25/frozen-europe-means-ecb-must-resort-to-ela/>.

¹⁷ Ikus <http://moslereconomics.com/2012/05/25/dallara-says-greek-euro-exit-may-exceed-1-trillion-euros/>

¹⁸ Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=19429>.

Biztanleek zeukaten bankuei diru laguntza emate ala ez ematearen azken hitza. Ezetz erabaki zuten²⁰.

Islandiako biztanleak dira beren etorkizunaren jabe²¹.

Noski, Islandiak bazeukan bere moneta, krona, eta Greziak atzerritar moneta (euroa) dauka, alegia, greziarrek kontrolatzen ez duten euroa, EBZ-ren kontrolpean dagoelako.

Islandiak hazkunde ezagutu du, Grezia atzerapen ekonomiko oso handian dagoen bitartean²².

Syriza koalizioa

Ekainaren 17an hauteskundeak egongo dira Grezian. Hori dela eta, Syriza koalizioaren programa analizatu beharra dago. Hona arrazoiak:

- a) Koalizio berria delako,
- b) inkesten arabera boto asko bereganatuko duelako,
- c) eurogunean segitzea proposatzen duelako.

Hona hemen programa²³.

Finantza munduari dagozkion proposamenak:

---

¹⁹ Izan ere, "The Icelandic population considered the deal their parliament has agreed to was not in their interests and not their responsibility and they realized that the motivation of Iceland's political leaders was, in fact, to walk the EMU stage, which the overwhelming proportion of the population remain opposed to."

"The problem the citizens of Iceland faced was that the Icelandic Parliament, seemingly wanting to appease those who would block its proposed entry into the EMU (Britain has been making threats), finally agreed to repay the loans."

"It is clear that the citizens did not approve of this deal and the vast majority does not want to go over to the Euro (that is, enter the EMU). This people protest which has gathered strength in 2009 and provided the President's with his motivation to protect the national interest."

²⁰ "The President of Iceland vetoed an act of parliament which would have seen the nation "repay" £3.4bn to Britain and the Netherlands. This repayment was in relation to the amount that the British and Dutch governments paid out in 2008 to their citizens who had deposits in a private Icelandic bank which collapsed during the height of the global financial crisis."

²¹ "Now the people have the power and the responsibility in their hands. (...) Contrast that to what has been happening in Greece."

²² "For Iceland, the crisis imposed massive real costs on the nation but the benefits became obvious relative quickly. A more rapid return to growth was guaranteed. Greece is now in its fifth year of recession (Depression) with no end in sight."

²³ Hona hemen ingelesezko bertsioa: <http://hellenicantidote.blogspot.com.es/2012/05/oh-my-god-syrizas-10-point-plan-to-save.html>.

- 1) Zor publikoa ezagutzea, auditoria baten bidez; horren ordainketa birnegoziatzea eta ordainketa moztea harik eta ekonomia berpiztu arte eta enplegua lortu arte.
- 2) EBZ-ri eskatzea zuzenki finantzatu diezaietela estatu kideei, baita inbertsio publikoei ere.
- 3) Finantza deribatibak eta antzekoak debekatzea.
- 4) Bankuen isilpeko politika kentzea eta atzerrirako kapital ihesaren aurka aritzea.
- 5) Bankuen nazionalizazioa.

Politika fiskalari dagokionak:

- 6) Errentaren gaineko zerga aldatzea, kasu, %75 urtero 500.000 euro baino gehiago eskuratzen dituztenentzat.
- 7) Enpresa handientzat zergak handitzea.
- 8) Finantza transakzioetarako zerga egokitzea, baita luxuzko produktuen gaineko zerga berezia ere.
- 9) Elizak eta itsasontzi enpresek dauzkaten pribilegioak deuseztatzea.
- 10) Gastu militarra erabat jaistea.
- 11) Gutxienezko alokairua handitzea.

Zerbitzu sozialei dagozkienak, hala langabetuei nola jende xeheari zein osasungintza publikoari, hipotekei eta abartxo luzeegi dagozkienak.

Egia esan, hamaika proposamen ezberdin.

Diru Teoria Modernoa

Badirudi Islandiako aldaketa politikoetatik zertxobait ikasi dutela greziarrek. Dena den, eta finantzari dagozkionez, labur samar geldituko bide lirakeke.

Izan ere eta nahikoa argi dagoenez, Syriza-koek ez dakite MMT²⁴ (DTM euskaraz) zer den.

Zoritarrez, ezjakituria hori da nonnahi (Islandian bertan, zer esanik ez balediko Eskozia independentean -eskoziar liderren hitzetan!-, edo Suedian, eredu 'onak' aipatzearren) ikusten dena, hots, DTM-ri buruzko ezagueraren gabezia.

Gehiegi ote litzateke DTM ezagutzea?

---

²⁴ Hona hemen MMT-ri buruz azken lanak: <http://neweconomicperspectives.org/2012/05/the-fiscal-summit-counter-narrative-part-three-are-there-spending-constraints-on-governments-sovereign-in-their-currencies.html#more-2369>.
<http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/stephanie-kelton-are-there-spending-constraints-on-governments-sovereign-in-their-currency/>.
http://www.correntewire.com/mmtfiscal_sustainability_conference ---> (link desberdinak). Halaber, ikus laster Randall Wray-k argitaratuko duen liburua: <http://www.palgrave.com/products/title.aspx?pid=548208>

Beste aldetik, ekonomiari dagozkionez, zergatik ez jarri martxan lan bermeko programa bat²⁵, lan egin nahi duten guztiontzat, eta ez langabetuei diru laguntzak luzatzea? Berriz ere, DTM da faltan botatzen duguna.

Baina, dudarik gabe, Syriza koalizioaren neurri horiek martxan jarriko balira, Grezian lurrikara ederra suposatuko lukete. Are gehiago, nahikoa litzateke Syriza koalizioak irabaztea, edo eta gobernuan parte hartzea, hainbat jende boteretsu dardaka hasteko.

Harrigarria bada ere, dena ez dago galduta Eurolandian, ezta Grezian ere. Izan ere, Galileok esan bide zuen moduan: *E pur si muove!*

Ondorio batzuk

- 1) Eurolandiatik kanpo, arlo politikoan Eskozian gertatzen ari dena oso onuragarria bada ere (alegia, Europan autodeterminazio eskutidea indarrean jartzea), oso kezkarria da indepentziaren aldeko ezkoziarrek berek finantza munduan eta beren monetaz etengabe proposatzen dutena. Alta, EH-ko jende askotxo liluratuta daude. Ulertezinezko jarrera, benetan.
- 2) Eurolandiatik kanpo, Islandian gertatutakoa eredugarria izan da. Izan ere, kapital finantziarioari geldiarazi egin diote²⁶, argi eta garbi gainera.
- 3) Islandia txikia delako, eurogunetik kanpo delako eta sasi argudio pilo bat aipatuz, Islandiaren eredia bazteru nahi izan dute ortodoxoek. Orain Grezian, eurogune barruan, txikia (sic) ez den herrialdean, euroa erabiltzen segitu nahi dute eta aldaketa interesgarri batzuk ikus daitezke laster²⁷.
- 4) Eta Euskal Herrian, zer?

donejurgi (joseba felix tobar-arbulu)

---

²⁵ Ikus <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/full-employment-and-price-stability/>. Halaber, ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?cat=23>, http://e1.newcastle.edu.au/coffee/job_guarantee/JobGuarantee.cfm, eta <http://www.economonitor.com/lrway/2012/01/04/the-job-guarantee-finally-moving-beyond-theory-to-implementation/>.

²⁶ Noski Islandia ez da inolako paradisurik. Are gehiago, Islandiari DTM-ko proposamen bat falta zaio. Baina Eskozia baino hobeki dago Islandia.

²⁷ Grezian ere DMT faltan botatzen dugu. Baina, baldin eta beste herrialde askotan (Suedian eta Britainia Handian, Europan bertan; AEBetan, Kanadan, Australian, ...) DTM ez bada erabili eta praktikan jarri, nahiz eta oso autore miragarriak bertan bizi, nola eskatu greziarrei DTM aplikatzea? Dena den, lurrikara ederra gertatuko da laster Grezian, baldin eta Syriza-koen programa aplikatzen hasiko bada. Bejondeiela.